

The University of Maine

DigitalCommons@UMaine

Maine History Documents

Special Collections

1928

Lapptäcke: Sammansatt av lappar och klutar från vårt lilla samhälle inom Staten Maines för detta urskog

Marie Malmquist

Follow this and additional works at: <https://digitalcommons.library.umaine.edu/mainehistory>

Part of the [History Commons](#)

This Monograph is brought to you for free and open access by DigitalCommons@UMaine. It has been accepted for inclusion in Maine History Documents by an authorized administrator of DigitalCommons@UMaine. For more information, please contact um.library.technical.services@maine.edu.

Pamp
4639
v.1

LAPPTÄCKE

I

Marie Malmquist

LAPPTÄCKE

Sammansatt av lappar och klutar från vårt lilla
samhälle inom Staten Maines för detta urskog.

Nya Sverige,

Till ett minne av de ärevördiga gamla
som där slutat sina dagar.

1928

Av

MARIE MALMQUIST

Andra upplagan

Föregående verk:

Färgödlan, Salamandern, Kristina.

På det engelska språket: A Message, Forest Echoes.

APPENDIX

Eftertryck förbjudes.

KÄLLAN

UTMED vägen som leder från Stockholm, Maine, förbi Libanon och uppför branten av Fogelins backe till Västerlånggatan inom Nya Sverige området är en källa med utsökt gott vatten. Den äges av ingen, ty den ligger vid väggkanten, nästan mitt i diket som skiljer Västmanland från Libanon, och vägen hör till Nya Sverige. Lantstället mitt emot, och som tillhör Peter Viberg, är inom Västmanland, och Viberg är nog den som mäst anlitar denna källa; men vid påkallat behov är den tillgänglig för alla.

Viberg är skåning. Frun är sörmländska. Gården mitt emot äges av en östgöte, och gården överst på krönet, Libanon, likaledes.

Vid första påseendet liknar källan en gyttjepöl. Några få tvärstockar bilda ruta av källans vatten. Efter ett häftigt oväder ligga stockarna under vatten, men under en långvarig torra får man titta djupt efter rutan. Understundom händer det att glaset inte synes alls, men vatten finnes nederst på botten ändå.

Så är det med svenskheten i vårt svenska folk. Den ligger ofta djupt, men den finnes. Så länge svenskar finnas på jordklotet sinar svenskheten ej ut.

Vattnet i denna källa är sunt, klart, ädelt. En uråder håller det friskt. Dess ytliga tillsättning flyter bort, dess eget rikhaltiga innehåll flödar över, och äkta svenskhet och sunt förnuft segrar överallt.

För några tiotal av år tillbaka kunde man i vilken öst-amerikansk stad som helst hitta de svenska hemmen. Man behövde bara kasta en blick på utsidan av huset, och om man inom dess fönster såg en skymt av vit gardin visste man att en svensk familj bodde där. Efter hand togo amerikanerna upp den vackra svenska seden att ha draperier och sirliga hängen vid fönstren, och nu ser man sällan ett hem utan draperier vid fönstren.

Svenskheten har gjort många erövringar här. Svensk sång, svensk gymnastik, svensk bildning, svenskt snille, svensk industri, svensk seghet och uthållighet i alla företag ha ramat in källans klara vatten. Källan har alltid friskt vatten tillfyllest fastän ofta nog tillsättningar inflyta. Varje gång jag ser ett äkta svenskt samhälle tycker jag mig se ett blad ur Luthers Lilla Katekes. Långförklaringen ser man på avstånd.

Att källan har äkta inhemskt vatten är mig väl bekant. Sundheten i ärans och hjältarnas språk bör icke förklina. Dagen är nära då dess äkthet kommer att tusenfaldigt upphöjas och äras.

Nu förflyttas inträdet igen till Nya Sveriges bygder, till hitkomna ärliga svenska män och kvinnor från Norrland, Skåne, och de många mellanliggande landskapen i vårt kära Sverige. Sammanslutningen är superb. Världskristallen är fin och dess ursprung är härligt.

Lapptäcke.

Under de första mödosamma åren av kolonien Nya Sveriges tillkomst brukade traktens husmödrar samla lappar för att av dessa förfärdiga täcken. Dessa täcken sammansattes efter givet mönster, somliga täcken voro mycket vackra, andra åter mindre smakfulla. Somliga gjordes av siden och sammetsbitar, somliga av ylle, men de flästa voro gjorda av vanlig sits eller calico. Alla slags lappar togos vara på, icke minst de allra vanligaste sorters tyg. Ofta syddes personers namn på lappar som sedan skulle bli täcke.

Mönster voro olika varandra. Vackraste voro de som hade stjärna i mitten. Ävenså voro de täcken som prålade med en vacker ruta i mitten ej att förakta. Skurna och avpassade efter var sitt särskilda mönster voro alla de övriga lapparna omkring antingen stjärna eller ruta. Ljusa och lätta bitar inpassades emellan mörkare sådana, och smakfullt fastän enkelt tog sig ut

det ena som det andra av dessa täcken. Det tarvliga i de fromma husmödrarnas förhållanden fick ge vika för det högsinta i deras smak. Lappar samlades och täcken syddes. Välvilja och sämja rådde under det att man sydde. Färdiggjort låg månet täcke med mjuk stoppning på den nyss anlända invandrarens säng.

Mitt lapptäcke har både stjärna och ruta. Vackert lyser nu stjärnan genom rutan. Guds oändliga GODHET är stjärnan som blivit synlig genom rutan i vårt lilla samhälle i Staten Maines för detta urskog.

Den rutan varigenom jag såg STJÄRNAN sitter bokstavligen kvar i ett fönster i Fogelins hus. Utmed vägen som slingrar sig genom skog och mark åt Libanon till kan man se den. Mitt täcke är fint; mönstret är vackert. Varje lapp är ett stycke ur livets bok. Väl avpassade, ljusa och mörka om varandra äro alla lapparna i mitt färdigsydd LAPTÄCKE.

Typiskt.

“Ruth tycker nog fasligt synd om sig själv! Hon har ju förlorat sin mamma, men ingen kan ju hjälpa det. Nu sitter hon med sina lappar och skall låtsas leka, förstås, men det är nog både si och så med den leken. Om hon toge riktigt fatt på sig själv ginge det bättre, men Mamma är det inte lätt att glömma!”

Så sade mormor Englund om dotterdottern Ruth. Så säger nog mormor Svea om dotterdottern Nya Sverige, som nu håller på att växa opp. Mormor, första skedet, var äkta norrländskt, äkta skånskt, äkta värm-lands svenskt, äkta vingåker svenskt i heltaget, och dottern var engelsk mer än svensk. Nu vaknar norr-länningen och sydlänningen från Sverige, och finner att han är amerikan i första hand, svensk sedan, och med detta sistnämnda får det vara huru som hälst bara han är hel amerikan. Denna minsta lilla i norrbottenbo, i östgöte, i skåning, i nerking, i sörmlänning, och allt vad svenskt heter inom kolonien sitter nu och försöker leka med lappar om det lilla käcka Sverige som hon

hittat ibland kollosser av förtryck dessa sista åren. Vetskap om att hon en gång varit svensk har hon, ty hon talar delvis det svenska språket; men hur mycket hon har att tacka Sverige för vet hon inte av alls.

Mor glömmer hon inte, och väl är det att så är; men mormor kan utöva käckt inflytande om hon är kärnfrisk och godmodig och fryntlig och käck som nutidens älskvärda mors mödrar vanligtvis äro. Kanhända den veka lilla inom kort lär sig att värdera det som gjort mormor till vad hon nu är, en skön ung tärna med gammaldags parfym, och som bär vita lockar av allsvensk helhet. Vem vet!

Och mormor är nog så klok att hon vet förskaffa sig det som i de ungas ögon länder henne till heder.

Den Lilles Första Hågkomst.

Vintern 1873 var lång och hård. Lindström hade hösten förut inbärgat första grödan, havre, och instuvat den på vinden ty han hade ingen lada. Han själv och hustrun hade fröjdats över att hava otröskad säd i förvar, och man såg framtiden an med lugn.

Järnpipan från den inundervarande spiseln stack upp på takåsen, ty skorsten fans ej. Den var utan något som hälst hölje, och råttor hade gjort rede nära intill, — där det var varmt, förstås. Men det visste ingen om. Antagligen hade de dragit strå till stack helt nära röret och dessa strån hade råkat i brand genom för stark hetta, när detta hände:—

Sent en afton i mitten av februari när vind och storm rasade som värst omkring husknuten satt Lindström i köket och skar takspån. Klockan blev tolv och ännu fattades något i det tusende som måste vara färdigt dagen därpå. Hustrun hade nyligen gått till vila i det större rummet näst intill och lillen slumrade i soffan utmed långväggen. Hon, hustrun, hade varit klen på dagen och hade med möda kravlat sig omkring för att uträtta sysslorna inom det lilla hemmet, och hon var mycket trött.

Hon vaknade vid det att ett underligt ljud nådde hennes öra. Det sprakade till någonstans, och ljussken syntes genom springor i taket över henne. Vanvettig av skräck skrek hon att elden var lös. Kastande en kjol över nattlinnet och lindande ett täcke omkring gossen sprang hon barfota ut i snön med gossen i famnen. Närmaste granne var ganska långt därifrån, och med bara fötter och stel av köld släpade hon sig och gossen dit, där de båda blevo omhändertagna. En stund efteråt satt den lille varm och nyfiken i en säng invid fönstret och såg eldstungorna girigt sluka den lilla stugan som hitintills varit hans hem.

Emellertid hade fadern lyckats släpa ut det enda av verkligt värde som fanns i stugan, en gammal byrå som han ärfvt från far i unga år och som han tagit med till Amerika. Men takspån och allt annat brändes upp. Vålvilliga grannar togo hand om de nödställda, och inte lång tid därefter restes en ny stuga där den förra stått.

Den lille gossen vars första minne från barnåren detta var, är den allmänt aktade Pastor Gustaf Vilhelm Lindström, nu bosatt i Shelton, Connecticut. Byrån har han med sig, och detta hans minne från en tidig barndom glömmmer han aldrig.

En Vacker Drift.

Vägen som leder förbi pastorsbostället i Nya Sverige var upp för en brant stenhäll. De stackars dragare som, förspända tunga lass, drogo vägen fram svettades och vändades varje gång det bar uppför eller utför med bördan, och under heta sommarmånader var hettan olidlig på själva hällen.

Pastorn i baptistbostället, Westin, vändades han med när han såg dessa dragare stappla uppför branten. Långe dröjde det ej förrän Pastor Westin kom i verksamhet. Hur han arbetade och slet kan man väl knappast göra sig en föreställning om. Men hällbärget måste ge vika under hacka och spade, och snart var vägen mindre brant. Skiffer genombröts och undan-

skaffades, och en kort tid därefter låg vägen fin och i gott skick och jämn sluttning där den förut varit brant och ojämn.

Jag vet inte om han blev ens tackad för den driften. Vackert var det av honom att göra som han gjorde den gången. Mera handling än ord var det i sanning därvidlag ty han frågade ingen — utom sitt ädla samvete och sin innerligt goda vilja.

En Svart Klut.

En man i ett intilliggande nybygge hade begått ett mord, och han flydde till skogs. Sent på hösten som det då var kunde han inte livnära sig länge i skogen och massor av snö föllö tidigt det året. Hur det nu var kunde ingen komma honom på spåren fastän man gått skallgång för att få honom fast. Nötter och bär funnos ju i skogen lite varstans och med dessa till hands kunde det gå för en tid.

Vintern kom och gick. Ingen hade sett honom. Ingen visste var han tagit vägen. Nästan oändliga vidder av skogbeväxt mark sträcka sig väster om det lilla samhället där mordet begicks, och där hade han ju lätt för att förirra sig.

Kom så våren. En morgon fanns han död på marken helt nära hemmet. Sista kulan i den medhavda revolvern hade lagt beslag på hans liv. Den arme hade begått dubbelt brott.

Kapitoleum.

“Detta ruckelhus faller snart i grus,” skrev någon poetiskt anlagd spjuver på dörren av Kapitoleum. En tid såg det ut som att detta skulle bliva en verklighet. Men både rim och reson anlitades och den ståtliga byggnaden reparerades. Den såg fallfärdig ut en längre tid.

I övre salen hållas koloniens affärsmöten. Här är rådhus och allt annat med. Här var det sångövningarna

togo sin början under ledning av Pastor Holmquist inom missionsförsamlingen. Taktfast ledde han Nya Sveriges hela ungdomsskara genom de första grunderna i sång och musik. Ledigt och lätt skapade han här ett nit för sång som än i dag gör sig gällande i våra bygjder.

Anna Stenson.

En blomma hade brutits av. Den vita liljan med dess stumma fägring hade nedlagts i en kista, locket måste skruvas på, och hon måste bäras bort för att nedmyllas. De skära rosorna på hennes fina kinder hade bleknat, men de ungdomliga dragen buro ingen som hälst prägel av lidande. Fadern hade redan på försommaren nedmyllats och nu fick hon följa honom i samma spår. Sörjande stodo modern och syskon vid bären. Frigjord ifrån lindan fick anden gå hem. Lös och oförhindrad fick den följa ängeln som i all tysthet nalkats henne de sista månaderna.

Tjugofyra år endast hade hon levat. Med ett leende på sina läppar fick hon gå hem.

En Klädtvätt.

Fru Lundvall skulle ställa till tvätt. Det var bryd-samt göra för den vackra guvernanten som aldrig vetat av vad tvätt ville säga före det hon kommit hit. Den spensliga, ytterst fina gestalten skulle nu börja och början var dryg dryft. Spetsgarnerade underkjolar, vita lakan, fina näsdukar skulle frigöras från smuts som samlats inom ramen av en stockhydda i koloniens yttersta gömma. Lut skulle det lagas till, men hur att göra detta var en gåta för fru Lundvall.

Någon hade sagt henne att björklut var bäst. Björk-aska skulle användas, men hon var alldeles för blyg att göra förfrågan om en sådan sak, och hon ville inte synas vara så ohjälpligt dum i sådana saker som hon verkligen var. Hon gjorde slag i sak på egen hand. Kläder lades i skilda hopor och så hämtades aska. Varv på varv lades aska och kläder om varandra. Sist slogs på vatten, — och kläderna blevo ruinerade.

En Brottmålshistoria.

En av koloniens innevånare hade tidigt en morgon blivit funnen död i den trädgård som till hälften omgav huset. Ett skjutvapen med mynningen riktad inåt låg vid den dödes sida. Det blev stor rörelse i samhället ty ingen hade något emot den döde då han var i livet. Man kom dock på den tanken att ett mord förelåg och myndigheterna voro snart i fart med att söka komma den förment mördaren på spåren. Somliga av grannarna voro nog oförsiktiga att antyda det vissa personer kunde ha gjort sig skyldiga, och följden blev den att en oskyldig man blev arresterad och satt i häkte.

Under förhör, isynnerhet korsförhör, hände det att somliga vittnen motsade sig själva, och detta vållade ej så litet huvudbry å båda sidor. Ransakning fortgick en längre tid och landets alla tidningar hade mycket att skriva om detta besynnerliga mål. Den häktade nekade att bekänna och blev frikänd på grund av bristande bevis. Han visste ju med sig att han var oskyldig till brottet.

Saken var den att av de inkallade vittnen voro endast ett fåtal fullt mäktiga det engelska språket. Detta språks fasor veta inga utlänningar av och även de mäst kunniga ha svårt för att klara sig inför en domstol även i mycket vanliga fall. Icke underligt var det att gamla trovärdiga Nya Sveriges bor, som aldrig noggrant lärt känna språkets grundvalar, bävade inför rätten och sade vad de inte kunde bevisa.

Att mannen begått självmord var klart. Bevis därför kom långt efteråt. Men denna gång fick själva skandalens ursprung liv till skam och vanära för kolonien som ett helt.

Thomasparken.

Nya Sveriges allra vackraste skogbeväxta kulle köptes av Thomas år 1920. Den blev av honom överlämnad som gåva åt kolonien och den blev kallad Thomasparken. Där firades koloniens femtioårs fäst det året.

Där komma troligtvis alla koloniens framtida fäster att hållas. Den väntar bara på en vacker staty av den frejdade, människovänlige ledaren för att göra all heder åt den, — och kolonien.

Vigselringen som fanns igen efter aderton år.

Fru Mathilda Johanson förlorade sin vigselring samma år som hon blev vigd. Den ringen var ett mästerverk. Koloniens ende guldsmed, Spångberg, hade gjort den av ett guldmynt och den var mönstergill och fin. Hon var utom sig av ledsnad över att ha förlorat den och om hon varit alls vidskeplig hade hon varit än mera så. Där letades överallt. Man letade inom och utomhus. Man vände upp och ned på allt som fanns, men ringen var och förblev borta.

Kom så en ny ägare till gården. Denne var ogift när han kom dit, men han gifte sig straxt därpå.

Barn kommo, och dessa växte upp. En syrenbuske som fru Johanson planterat utanför fönstret som vette åt vägen, tilltog i omfång och höjd. Den blev med åren mycket stor därför att man hade för vana att hålla diskvatten på dess rötter varje dag.

En dag såg fru Nygren, under det att hon hällde diskvatten på vanlig plats, ett något som glittrade i gräset under busken. Hon böjde sig ner för att se vad det kunde vara, och där låg ringen.

Hon hade inte vetat av att någon ring hade kommit bort där. Hon gjorde förfrågningar. Ingen kom ihåg den för längesedan förlorade vigselringen.

En dag kom Pastor Lindström dit på besök. Den som förlorat ringen var hans syster och han visste att ringen aldrig kommit tillrätta efter alla dessa år. Han talade om alltsammans för fru Nygren, och ringen fick följa med till Worcester, Massachusetts, där ägarinnan blev helt överraskad och hjärtligt glad över att få igen ringen. Den lades vid sidan av hennes kopp när kaffe serverades i hennes eget hem. En tidningsman var på

besök den gången, och svenska prässen hade mycket att anföra angående ringen som blev återfunnen efter aderton år.

Ormen Korte.

Söndagen var i annalkande. På fredagen hade vi haft en födelsedagsfest, och nu, på lördagsmorgonen, var huset helt i ordning. Ingenting fattades för att alla de hemmavarande kunde få en hel fridag, utan annat än nödvändigt arbete.

Vid frukostbordet föreslog jag, som hade uppsikt över hemmet under föräldrarnas frånvaro, att drängpojken och de två äldre gossarna gingo att fiska laxöring i något strömdrag i närheten. Härligt väder var det och fiske måste ha varit lockande för dem, men nej! Dock övervägdes förslaget och efter många om och men gingo de slutligen in därpå, drängpojken allt som oftast förklarande att om han ville så blev det av, annars så, — platt inte! Märkas bör att jag kvällen förut måst undertrycka hela barn- och ungdomsskarans uppslupenhet, och man hade varit allt annat än belåten därmed. Först sedan de sinsemellan kommit överens om att jag inte alls sökt inkräkta på någonderas rättighet och att nog fördes ett fasligt oväsen kvällen förut, gjordes allvar av saken och där sattes av mot floden.

Trådarna voro något för korta och den lilla republikens medlemmar vaktade noga alla mina görande och låtande. Naturligtvis hade jag alla emot mig; motstånd var att vänta överallt. Som sakerna nu stodo bar jag allt ansvar. Ingen visste med sig att han var ansvarig för något, och ingen ville lyda. Om de fått föra ohejdat skoj kvällen förut hade nog allt varit gott — till dess något törnat emot åtminstone — men just nu var avoghet den rådande stämningen.

ORMEN LÄNGE.

Valkampanjen var i full gång. President Wilson skulle avgå, ny president skulle väljas. Alla partiers

kandidater strödde ut ofantliga summor på sätt som ansågs bäst för främjande av var sin sak, och för att var för sig förvissa sig om seger.

Västerns stora republik var i alltmer tilltagande spänning. Laglösheten var stor i hela landet. Viller-valla rådde överallt. Raskrig med blodiga uppträden hörde till ordningen för dagen. Prässen undertryckte till en del jäsningen, men nyheter måste arbetas up för att uppehålla inträset bland de olika tvisteandarna inom politiken.

Varje parti försökte nedsätta de övrigas kandidater i folkets ögon så mycket de förmådde. Alla syntes trätgiriga, gamla glömda skandaler upplivades, ej till någons fördel naturligtvis. Samma anda som besjälade de ovan anförda småttingarna gjorde sig gällande i mångfalidgt större skala, men landets rättegång är ej hemmets, och de svaga få sitta emellan. Ej sällan händer det att motpartiet beskyller en kandidat för högförräderi och tidningspalter fyllas med de grövsta beskyllningar mot såväl kandidat som kandidatur. Inga fina anspelningar komma här i fråga. Grövsta och hänfullaste klander är det och hat och avund uppstå. Ormen Långe följer Ormen Korte som åskan följer blixten. Hemmets skörd är republikens. Stammen bär bara egen frukt.

Kraftens överdrift.

Min fader började sin bana som hållkarl på Höganäs gästgivaregård. Vid sexton års ålder inskrevs han vid Skånska Hussarregementet, och vid tjugotre tog han avsked. Under tiden hade han lärt sig skrårderi, och efter slutad krigstjänst skaffade han sig eget hem och verkstad. Något i grund och botten hårt arbete hade han aldrig gjort och det var därför så mycket svårare för honom att börja därmed efter fyllda fyrtyotvå år. Han var stor och välväxt och hans styrka var ansenlig. Jag vågar påstå att han aldrig själv visste hur mycken styrka han var i besittning av, men vid ett tillfälle redde han sig i batalj mot fyra.

Som nybörjare inom kolonien kom denna hans styrka honom väl till pass. Vid ett tillfälle vet jag att han ensam lastade på en hög lastvagn tolv tunnor potatis.

Vid höbärgning var det han som brukade lien med kläm. Vass kunde han, som ovan, ej hålla den, men det som felades fick styrkan i armen ersätta. Klockan fyra på morgonen var han uppe, och han högg och slet gräset av till inemot nio då han kom hem för att äta frukost. Sedan var det ut igen till middagsrasten.

En gång hade syster Pauline fått följa med till Caribou, fjorton mil från platsen där vi bodde. De två skulle åka skjuts efter Jenny, vår enda dragare, och Jenny hade för vana att skygga för minsta lilla grand som var ovanligt. Komna in till Caribou skulle ärenden uträttas, inköp göras och någonting skulle uträttas vid stationen. När allt var färdigt där gjordes skjutsen i ordning för återfärd, och repet varmed Jenny varit bunden hade just blivit löst när eftermiddagståget kom inrusande med full fart. Pauline hade satt sig up i vagnen men pappa Malmquist, som visste vad han hade att vänta, höll i betslet med båda händerna. Ursinnig av skräck försökte Jenny taga fart; om det lyckats hade båda två, samt med häst och vagn störtats i floden. Som det var kunde hon inte, men under försöket att komma iväg lyfte den rasande märren honom högt över marken när hon reste sig på bakfötterna. Min far släppte ej taget, men det enda som gjorde det möjligt för honom att hålla i var medvetandet att Paulines liv var i fara.

Tacksamt och tyst anträdde återfärden. Huru väl hade ej kraftens överdrift blivit använd!

Råttor som Älskade Musik.

En gång hade syster Pauline sångövning med trakten ungdom hemma hos oss. Omkring orgeln stodo de som kunde få plats; somliga sutto på stolar i rummet. De höllo på med inövning av rondon — tre blinda möss. Stämmorna jagade varandra en lång stund. Under tiden hade tre stora råttor trängt sig emellan ena

rutan på fönstret och snön som drivits upp mot rutan av dagens snöstorm.

En liten pys fick syn på dem. Pekande med sitt finger mot rutan ropade han: "Ja, jag ser dem! Där äro de!"

Alla tittade åt det hållet. Där sutto de tre stora råttorna inklämda mellan rutan och snön. De hade troligtvis varit där en lång stund ty de fortsatte med att stirra på de innevarande och tycktes vänta mera musik.

STJÄRNAN

Pastor Olof P. Fogelin, herde för Friförsamlingen inom kolonien, insjuknade fredagen den tjugoförsta september, 1917. Jag hade kommit på besök inom kolonien, och på lördagsmorgonen kom bud. Han hade fått slaganfall, och intet hopp om tillfrisknande gavs. Allt som kunde göras blev gjort. Min kännedom av sjukskötsel kom mig väl till pass, ty Anna, hans hustru, var nästan tillintetgjord av sorg.

Här var intet annat att göra än stanna kvar och taga i för att hjälpa. Doktor Hammond var glad över att jag kommit, ty ingen fanns att få. Vid middags-tiden på lördagen tog jag plats vid den sjukes läger.

Några timmar hade gått. Fogelin led. Det var sorgligt att se en förr så kraftig man hjälplös i det yttersta.

Då tedde sig en underlig syn för mina ögon.

Där, vid sidan av den döende Fogelin, låg Den Mästare han så troget tjänat. Törnekrönt och sargad, blodig och omänskligt behandlad såg jag Honom där.

Jag försökte få de andra att se vad jag såg. Deras hela uppmärksamhet var riktad mot Fogelin. Jag förstod att ingen såg vad jag såg, och vid tanken på bödlarna som utfört detta fasansfulla verk, utropade jag halvhögt: "Hur kunde de?"

Då hörde jag en stämma som jag förr aldrig hört. I förebrående ton sade den till mig: "Du såg bödlarna, du! Du såg inte offret inunder!" Och det var ju sant.

Bilden hade försvunnit. Hur eftermiddagen förflöt kan inte jag minnas.

Den synen följde mig hela dagen.

Långt på natten sedan jag dragit mig tillbaka för några timmars vila såg jag om och om igen denna bild. Jag kunde inte sova. En Pastor Norberg, Fogelins efterträdare i församlingen, var vid den sjukes läger.

Det var natt i rummet. Fullt påklädd som jag var hade jag kastat mig raklång på en soffa i rummet intill.

Då började en underbar förnimmelse genomströmma min kropp. Genom undersidan av fotsulorna, genom knä, armar och händer arbetade sig ett NÅGOT upp. Jag kände det som vore jag en handske som skulle tagas opp.

Och en handske just då var det jag var.

GUDS SON reste mig upp från mitt läger, vände mina ögon mot öster, där dagens första svaga gryning var i annalkande, lyfte mina händer mot höjden, och uttalade en VÄLSIGNEELSE ÖVER VÄRLDEN.

Pastor Fogelin dog på eftermiddagen samma dag.

RUTAN

GUDS SON kom för att taga Fogelin hem till sig.

Försakelsens väg är den enda rätta.

Godhet i handling lider aldrig nederlag.

Outtröttligt nit är en källa till evigt fördärv eller evigt liv. Det egna jaget måste skaffas undan om evigt liv skall följa på outtröttligt nit. Livet i Gud lever av många, men ej rättsligt.

Den källa som flödar över på Fogelins backe är outtömlig och kan inte betalas med guld.

Solsken i Bygden

Det var högsommaren 1922. Glädjen var stor på gården Libanon. Effie Carlson skulle stå brud. Hon gjorde ett lysande parti, ty kärlekens guld och pärlor voro äkta och brudgummen visste av att han var en lyckans guldgosse. Den vackra bruden var ung och rar och glittrande glad. Som en lärka i vårmorgon sjöng hon; som en liten yrhätta lekte hon med de små, och som en vän liten tärna skämtade hon med jämnåriga. På Libanon skulle bröllopet stå den tjugonionde augusti, och ditåt gällde inbjudna gästers färd.

Gården är belägen på en höjd. Vida skogar sträcka sig åt väst och nordväst. Rakt i norr ligger Stockholm, i öster Jämtland, och i söder hela den vackra kolonien Nya Sverige. I sydväst bak Fogelins Backe skymtar Västmanland fram, och vägen slingrar sig som en söm kring krönet av backen.

Högsommaren i Aroostook är årets högtidsdag. Naturen, alltid storslagen, ter sig då mogen och mild. Flyttfoglarna roa sig då som bäst för att samla krafter till den förestående sydliga färden; sädesskyllar prunka på de tidiga åkrarna och potatisen står mogen men säker i den fasta jorden. Äppelträden skylta med rod-nande frukt och här och där synes i skogarna den första skymten av kommande höst. Lönnen färgar sina blad blodröda.

Nere vid bäcken prunkar guldvippen. Gyllne hängen le mot varandra och i ängen bortom kryssa korna i klöver. Lövsalar med munterhet i barken vänta i skogen. Kanhända komma traktens ungdomar att sätta upp några sådana på planen framför huset!

För två år sedan förde den blivande bruden takt-pinnen i parken vid koloniens femtioårs jubileum. I dag står hon brud. I morgon är hon på bröllopsresa. Husets innevånare tävla med varandra om att få dekoreringen så fin som möjligt, och husets solfjäder, en fin västan-vind, giver svalka åt rummet där vigseln skall förrättas.

För två år sedan dallrade tonerna av hennes fylliga röst från Thomasparken. Nu står hon blek och fin vid

sidan av den nyvigde äkta mannen. Morfar, åttiofyra-åringen, ser på henne med blida blickar. Så göra alla de andra. Så komma lyckönskningar, förfriskningar, smattrande av bilar genom risgröns regn, och så bär det iväg. Hundra mil i bil över gränsen till Canada; sedan med bantåg över Quebec och Montreal till Niagara. Bröllopsresan skall taga tio dagar.

Och nu heter vår lilla rara sångerska Fru Lundin!

Gården Brinner!

Den fjärde juli, 1924, randades skär och fin. Gården Libanon låg nyputsad, och hemtrevnad rådde både inom och utom hus. Äldsta dottern, Mabel, sade med sol i blick att "President Coolidge kunde gärna få komma på middag om han så behagade, allt är så genomrent och pråktigt."

Gårdens hantlangare skulle ha fridag på vår nations stora helgdag. Hästarna stodo i stall, nöjda att slippa vara ute i solgasset. Fyra pråktiga djur voro de och ägarens stolthet. Korna gingo på bete i hagen. Betet var saftigt och skugga fans bland buskar och snår.

Några och trettio svin grymtade bakom ladugården. Hönsen kraftrade bland blad och grönska under fruktträden; bien surrade och ängen doftade. Vitklövern hade slagit ut. Buskar och träd skiftade i sommarfäring, och allt andades frid efter id.

Når frukosten var över, den gemensamma morgonbönen sagt, och allting i ordning för dagens rast och nöje föreslogs att gemensamt fira eftermiddagen vid Madawaska Sjön, som är belägen några mil därifrån. Alla utom morfar ville iväg. Man tvekade att lämna honom ensam, men hunden var trogen, och i hans sällskap trivdes morfar fullkomligt. Så bar det iväg mot sjön. I båtar fortsattes färden över till motsatta stranden, och där roade man sig av hjärtans lust till inemot klockan fem.

En viss oro och beklämning kom över dem alla just då. Hastigare än vanligt beredde man sig till återfärd.

Någon försökte att sjunga under färden över sjön, men det ville inte gå för sig att få fart därmed.

Hemma på verandan satt gamle morfar.

Vid hans fötter låg hunden.

Helt försiktigt såg han sig omkring, spetsade öronen och fnyste till. Morfar såg ut över verandan och tyckte sig höra något som sprakade i huset bakom. Kanske det var gnistor som kommo flygande över taket på verandan? Jo, det var det verkligen! Ängestfull såg han ut över gård och skrank. Månne han skulle hinna ut innan elden hunnit härja veranda taket? Stönande och rädd lyckades han stappla fram till dörren som ledde från verandan ut på planen. Dörren öppnades inåt. Morfar kom ut men glömde släppa hunden igenom. Denne smög sig vinande till sitt gömställe inomhus.

Komna ett stycke på hemvägen sågo de återvändande en lätt skymt av rök bak ladans tak.

“Det där bådar inte något gott!” sade den främmande predikanten som varit gäst i huset och nu var med.

Det sattes iväg, husets ägare vid ratten. De små sutto nu skälvande av rädsla över att morfar kanske inte skulle komma ut. Ängsligt spejade de mot hemmet. Om tio långa minuter voro de hemma, och då stod hela huset i brand.

“Morfar!” skreko de alla.

Morfar sågs stapplande komma över gräsplanen. Gnistor och rök omkring honom. Försiktigt drogs han in i bilen. Han var oskadd.

Hästarna hade stupat i stallet ur stånd att leta sig ut.

Två svin hade banat sig ut. Några dagar senare funnos de i skogen, med brända ryggar och två mil därifrån.

Bilhuset, smedjan, och potatiskällaren räddades. Något av lösöre fick man nog ut, men intet av värde.

Låg som brandförsäkringen varit räckte det ej till att bygga om. Gamla gården lappades upp för tillfället och där instuvades, så gott sig göra lät, samtliga familjemedlemmarna.

Hunden låg förskrämd ett stycke därifrån. Kor och höns kommo undan, och för dem var där plats i gamla gårdens uthus.

Hur att reda sig visste ingen.

Men vänner och grannar togo saken om hand. Matvaror, husgeråd, kläder, filter, täcken, och förråd av alla slag hittade vägen dit. Pängar insamlades när och fjärran. Ett par duktiga hästar togo de andras plats. Och så börjades om igen.

Över Gränsen

Försommaren var vacker men sen. Äppelträden stodo i högtidsskrud och den gröna skogen stämde till andakt. Floden sjöng sin dånande sång och sångfoglarna kvittrade överallt. Blomsterrabatterna prunkade i nyvaknad blomskrud; åker och äng doftade av fågring.

Inne i kammaren låg morfar. Långa dagar och längre nätter hade han legat där. Ifrån att vara en stor och ståtlig karl hade han krympt ihop till en smal remsa i den rymliga sängen, som förut knappast varit ens stor nog.

Lidandet dömmar en människa ond eller god. Lidande förhårdar eller förklarar. Lidandets avgrund är djup, så djup! Tystnad är ett gott förkläde, men lidandet är ej mindre därför att offret är tyst. Tystnad avvärjar kritik. Tystnadens allvar håller modet uppe, men man lider ändå.

Morfar teg. Stilla kunde han omöjligt vara, ty ett slaganfall hade skärpt känslan i nervernas yttersta spetsar. Han måste oupphörligen vändas och vändas om igen.

I hela sexton veckor hade han legat sjuk före döden äntligen kom.

Kom så dagen då han fick gå hem. Ett år, en månad, och en dag efter branden, efter att hava tillryggalagt en sträcka av åttiosju år, fyra månader och tjugotvå dagar på tidens bana räknades han värdig få inkomma i de sällas boning.

Han var god som ingen annan, och under den långa sjukdomen visades det största tålamod.

En hjälte var han med en hjältes mod.

Äppelblomst och syren, sippa och konvalj hade slutat blomma långt förut. Men gladiol, riddarsporre, och den sena rosen fingo smycka torvan på morfars grav.

Den femte augusti kom han till Nya Sverige, år 1880.

Den femte augusti år 1925, gick han därifrån.

Erik Pehrson Malmquist, — vile du i frid!

Den Sjette November, 1928.

(Gustaf Adolfsdagen)

En vän liten tärna niger vid valurnan idag. Hon heter Föreanta Staternas Röstberättigade Kvinna, och fyllde på sjelva W. W. Thomas födelsedag, den tjugosjette sistlidne augusti, åtta år. Skydde Gud vårt folk och land!